

DOI: 10.32636/01308521.2022-(72)-1-10

УДК 636.4

В. П. ПУНДИК, кандидат сільськогосподарських наук

Г. В. ТЕСАК, науковий співробітник

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшине Львівського р-ну Львівської обл., 81115,

e-mail: dribne.obroshyno@gmail.com

МОНІТОРИНГ НАЯВНОГО ПОГОЛІВ'Я СВИНЕЙ У ЛІСОСТЕПОВІЙ ЗОНІ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ ТА РОЗРОБЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖПОРОДНОГО СХРЕЩУВАННЯ

Встановлено кількість свинарських господарств, їхню виробничу належність (племінні або товарні) та породний склад наявного поголів'я свиней у Лісостеповій зоні Західного регіону.

Проведено моніторинг породної належності та кількісного складу наявного свиноголів'я у свинарських господарствах різних напрямів продуктивності Лісостепової зони Західного регіону та виявлено, що основними породами, які використовують для виробництва свинини, є велика біла, кількість свиней якої перебуває в межах 68–82%, ландрас – 12–22% та інші породи м'ясного напрямку продуктивності – 5–15%.

Успішне ведення галузі свинарства залежить від багатьох факторів. Одним із них є селекційно-племінна робота, головне завдання якої полягає в постійному удосконаленні генотипів і створенні на їхній основі нових високопродуктивних типів і порід, придатних для використання за сучасних методів розведення.

З появою нових генетичних досягнень спеціалізованого напрямку продуктивності зарубіжної і вітчизняної селекції вивчено різні комбінації схрещування чистопородних і помісних свиноматок великої білої породи з кнурами вказаних спеціалізованих порід із високими відгодівельними й м'ясними якістьми.

Було вивчено різні комбінації схрещування свиноматок великої білої породи (УВБ-1, УВБ-2) з кнурами м'ясного і спеціалізованого напрямів продуктивності – ландрас і полтавської м'ясної. У ФГ «Едем» за різних варіантів схрещування найвища продуктивність була в помісних свиноматок (велика біла × полтавська м'ясна), а саме: багатоплідність – 14,3 гол., жива маса гнізда – 281 кг, що, відповідно, на 13,5 і 5,9% та 12,5 і 10,8% більше, ніж у чистопородних та помісних (велика біла × ландрас) свиноматок. У ДП ДГ «Радехівське» помісні свиноматки (велика біла × ландрас) за багатоплідністю та живою масою гнізда переважали чистопородних свиноматок на 11,4 і 12,4%.

© Пундик В. П., Тесак Г. В., 2022

У результаті проведених досліджень розроблено систему заходів із підбору кнурів спеціалізованих порід та термінальних ліній для міжпородного схрещування, які необхідно використовувати на заключному етапі схрещування при виробництві товарної свинини в зоні Лісостепу західних областей України. На підставі розробленої системи заходів запропоновано схему міжпородного схрещування в Лісостеповій зоні Західного регіону України для виробництва товарної свинини.

Ключові слова: порода, схрещування, свиноматки, кнури, показники продуктивності.

Vasyl Pundyk, Halyna Tesak

Institute of Agriculture of the Carpathian Region of NAAS

Monitoring of the existing pig population in the Forest-Steppe zone of the Western region and development of an interbreeding system

The number of pig farms, their production affiliation (breeding or commodity farms) and the breed composition of the existing pig population in the Forest-Steppe zone of the Western region have been established.

Monitoring of the breed affiliation and quantitative composition of the existing pig population in pig farms of different directions of productivity of the Forest-Steppe zone of the Western region was conducted. It was found that the main breeds used for pork production is large white, the number of pigs is within the range of 68–82%, landrace 12–22, other meat breeds– 5–15%.

The success of the pig industry depends on many factors. One of them is selection and breeding work, the main task of which is the constant improvement of existing genotypes, as well as on their basis to create new high-yielding types and breeds suitable for use in modern breeding methods.

With the emergence of new genetic achievements of the specialized direction of productivity of foreign and domestic selection, various combinations of crossing purebred and local sows of large white breed with boars of the above mentioned specialized breeds with high fattening and meat qualities have been studied.

Different combinations of crossbreeding of large white breed sows (UVB-1, UVB-2) with boars of meat and specialized direction of productivity – landrace and Poltavaska meat sows were studied. On farm “Edem” at different variants of crossing, the highest productivity was in crossbred sows (big white x Poltavaska meat), namely: multifertility – 14.3 heads, live weight of a nest – 281 kg, what accordingly on 13.5 and 5.9%, 12.5 and 10.8% more than in purebred and local (large white x landrace) sows. In the state enterprise research farmstead “Radekhivske”, crossbred sows (large white x landrace) outnumbered purebred sows by 11.4 and 12.4% in terms of fertility and live weight of the nest respectively.

As a result of the research, a system of measures was developed to select boars of specialized breeds and terminal lines for interbreeding, which should be used at the final stage of crossbreeding in the production of commercial pork in the Forest-Steppe Zone of Western Ukraine. On the basis of the developed system of

Keywords: breed, crossbreeding, sows, boars, productivity indicators.

Вступ. Ефективність ведення свинарства залежить від раціонального використання генотипів, а також їхнього ефективного поєднання зі створеними новими породами свиней спеціалізованого напрямку продуктивності зарубіжної та вітчизняної селекції [3, 4, 12, 16, 18].

Пошук і підбір різних порід при схрещуванні їх між собою з метою досягнення високого ефекту гетерозису мають велике теоретичне й практичне значення [5, 6, 10, 11, 27].

Створені породи свиней з високими відгодівельними і м'ясними якостями, такі як полтавська м'ясна і червона білопояса, можна ефективно використовувати в поєднанні з іншими породами з високими відтворювальними якостями [2, 20, 28, 31].

З появою нових генетичних досягнень спеціалізованого напрямку продуктивності зарубіжної і вітчизняної селекції вивчаються різні комбінації схрещування чистопородних і помісних свиноматок великої білої породи з кнурами вказаних спеціалізованих порід і термінальних ліній з високими відгодівельними і м'ясними якостями [1, 23, 30, 31]. Як материнську форму при схрещуванні використовують велику білу породу свиней з високими відтворювальними якостями, як батьківську – чистопородних свиней таких порід: полтавська м'ясна, червона білопояса, ландрас, а також кнурів термінальних ліній вітчизняної та зарубіжної селекції [8, 9, 15, 16, 24].

Найвищого ефекту гетерозису досягнуто при гібридизації свиней або схрещуванні спеціально відселекціонованих порід і типів за однією або декількома ознаками продуктивності [14, 22, 25, 26, 29, 32].

Матеріали і методи. Дослідження проводили у відділі дрібного тваринництва Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, а також у ФГ «Едем» Жовківського району та ДП ДГ «Радехівське».

Інформацію щодо кількості свинарських господарств, їхньої виробничої належності (племінні або товарні) та породного складу наявного поголів'я свиней надано департаментами агропромислового розвитку Західного регіону України. Проведено моніторинг породної належності та кількісного складу наявного свиноголів'я у

свинарських господарствах різних напрямів продуктивності Лісостепової зони Західного регіону.

Продуктивність свиноматок оцінювали за показниками багатоплідності, молочності, кількості поросят при відлученні, а також їхньою середньою живою масою і масою гнізда, відгодівельні якості помісного молодняка – за показниками середньодобових приростів, віком досягнення живої маси 100 кг.

Аналіз отриманих даних проводили з використанням пакета програм «Statistica-10» та «Microsoft Excel».

Результати та обговорення. Всього поголів'я свиней у Львівській області на 01.01.2021 р. становило 362,7 тис., найбільше з них у сільськогосподарських підприємствах – 231,9 тис. гол., або 63,9% (табл. 1).

1. Кількість поголів'я свиней у Західному регіоні України

Область	Загальна кількість свиней на 01.01.2021 р., тис. гол.	Кількість свиней у сільськогосподарських підприємствах, тис. гол.	Кількість свиней у фермерських господарствах, тис. гол.	Кількість свиней у господарствах населення, тис. гол.	Кількість господарств, які займаються виробництвом свинини, шт.
Львівська	362,7	231,9	23,2	130,8	59
Волинська	250,8	66,3	14,9	184,5	14
Тернопільська	354,3	193,3	10,0	161,0	42
Рівненська	226,2	23,3	2,6	202,9	11
Івано-Франківська	306,1	217,1	2,3	89,0	10
Закарпатська	252,2	25,7	15,8	226,5	7

Департаментом агропромислового розвитку Львівської області надано перелік племінних і товарних господарств, які займаються виробництвом свинини. Всього таких господарств 59, з них 19 повністю або частково закрили сою діяльність. Найбільшими виробниками свинини в області є ТЗОВ «Барком» – 80 тис. гол., ТОВ «Галичина-Захід» (с. Кавське Стрийського р-ну) – 28 тис. гол., ФГ «Едем» (с. Замочок Жовківського р-ну) – 3900 гол.

Основні породи, які використовують при виробництві свинини у Львівській області: велика біла – до 70%, ландрас – 15%, решта – п'єтрен, датський ландрас, йоркшири селекції різних країн, кнурі фірми РІС («Пі Ай Сі») великої білої породи (США), лінії Кемборо і Макстер (табл. 2).

2. Породний склад поголів'я свиней у Західному регіоні України

Область	Порода свиней, %		
	велика біла	ландрас	інші породи
Львівська	70	15	15
Волинська	72	18	10
Тернопільська	65	18	17
Рівненська	80	15	5
Івано-Франківська	68	22	10
Закарпатська	82	12	6

ФГ «Едем» є племрепродуктором свиней пород велика біла (3000 гол.) і ландрас (1170 гол.), основних свиноматок – 200 і 70 гол. відповідно.

ТзОВ «Барком» як материнську форму використовує помісних свиноматок велика біла × ландрас, яких запліднюють спермою кнура Термінальної лінії РІС 337 компанії «Пі Ай Сі». Багатоплідність свиноматок від такого поєднання досягає 16–18 голів, а гібридний молодняк на відгодівлі при середньодобових приростах 800–900 г живої маси 100 кг досягає у віці 160–170 днів.

На 01.01.2021 р. поголів'я свиней в Івано-Франківській області становило 306,1 тис. гол., найбільше з них у сільськогосподарських підприємствах – 217,1 тис. гол., або 70,9%, решта поголів'я перебуває у фермерських господарствах та населення (див. табл. 2).

Департаментом агропромислового розвитку Івано-Франківської області надано перелік 10 господарств, які займаються виробництвом свинини.

Основними породами, які використовують при виробництві свинини в області, є велика біла – 68%, ландрас – 22%, йоркшири селекції різних країн, дюрорк, п'єтрен (див. табл. 2).

До найбільших виробників свинини в області належать ТзОВ «Гудвеллі Україна» та Сільськогосподарський виробничий кооператив ім. Т. Г. Шевченка.

Поголів'я свиней у Волинській області на 01.01.2021 р. становило 250,8 тис. гол., найбільше з них у господарствах населення –

184,5 тис. гол., або 73,6%, решта поголів'я перебуває в сільськогосподарських і фермерських господарствах.

Управлінням агропромислового розвитку Волинської області надано перелік найбільших господарств, які займаються виробництвом свинини. Всього таких господарств 14.

Основні породи, які використовують при виробництві свинини в області: велика біла – 72%, ландрас – 18%, решта – йоркшири, дюрок, гемпшир, п'єтрен.

Поголів'я свиней у Тернопільській області на 01.01.2021 р. становило 354,3 тис. гол., найбільше з них у сільськогосподарських підприємствах – 193,3 тис. гол., або 54,5%, у господарствах населення – 161,0 тис. гол., або 45,5%, решта поголів'я перебуває у фермерських господарствах.

Департаментом агропромислового розвитку Тернопільської області надано перелік господарств, які займаються виробництвом свинини. Всього таких господарств 42.

Основні породи, які використовують при виробництві свинини в області: велика біла – 65%, ландрас – 18%, решта – червонопояса, йоркшири, дюрок, гемпшир.

Поголів'я свиней у Рівненській області на 01.01.2021 р. становило 226,2 тис. гол., найбільше з них у господарствах населення – 202,9 тис. гол., або 89,8%, решта поголів'я перебуває в сільськогосподарських і фермерських господарствах.

Основні породи, які використовують при виробництві свинини в області: велика біла – 80%, ландрас – 15%.

Поголів'я свиней у Закарпатській області на 01.01.2021 р. становило 252,2 тис. гол., найбільше з них у господарствах населення – 226,5 тис. гол., або 89,7%, решта поголів'я перебуває в сільськогосподарських і фермерських господарствах.

Основні породи, які використовують при виробництві свинини в області: велика біла – 82%, ландрас – 12%, решта – п'єтрен, гемпшир, мангалиця.

Поголів'я свиней в Чернівецькій області здебільшого представлено двома породами – ландрас і п'єтрен. Працюють два племінні заводи порід ландрас і п'єтрен, а також племінний репродуктор породи ландрас, у якому нараховується більше 25 тис. гол. свиней.

Виходячи з одержаної нами інформації про кількісний і якісний склад свиноголів'я Лісостепової зони областей Західного регіону, а також на основі результатів, одержаних при вивченні продуктивності

свиней різних варіантів схрещування, проведених раніше в лабораторії розведення свиней інституту, ми пропонуємо такі схеми схрещування для кожної із західних областей.

Львівська область. Більшість господарств із виробництва свинини на сучасному етапі використовують для схрещування свиноматок великої білої породи й кнурів породи ландрас. Одержаних від такого схрещування помісних свиноматок осіменяють спермою кнурів Термінальної лінії РІС американської компанії «Пі Ай Сі» і одержаний від такого поєднання помісний молодняк ставлять на відгодівлю.

Нашими дослідженнями у свій час було досягнуто високого ефекту гетерозису при використанні на першому етапі схрещування великої білої породи з кнурами порід полтавська м'ясна, червона білопояса. Помісних свиноматок від такого поєднання на заключному етапі спаровували з кнурами м'ясних порід, а саме – п'єтрен, гемпшир, датський ландрас.

Виходячи з цього, ми пропонуємо основним виробникам свинини у Львівській області – «Барком» та «Едем» Жовківського району – для одержання помісних свиноматок на першому етапі схрещування використовувати велику білу й полтавську м'ясну або червону білопоясу породи. На другому етапі одержані помісні свиноматки від вказаного поєднання осіменяти спермою кнурів «Пі Ай Сі» або Кемборо.

У ФГ «Едем» Жовківського району основною схемою, яку використовують для виробництва свинини, є така. На першому етапі схрещування для одержання помісних свиноматок використовують кнурів породи ландрас і свиноматок великої білої породи. На другому етапі одержані помісні свиноматки від такого схрещування осіменяють спермою кнурів американської компанії РІС. Одержаний гібридний молодняк від такого поєднання ставлять на відгодівлю.

Багатоплідність помісних свиноматок у ФГ «Едем» становить від 12 до 16 поросят, жива маса гнізда у віці 60 діб – у межах 225–230 кг. Помісний молодняк на відгодівлі при середньодобових приростах 800–850 г досягає живої маси 100 кг у віці 168–177 діб.

Для вивчення ефективності різних варіантів схрещування ми запропонували таку схему схрещування для одержання помісних свиней у ФГ «Едем». На першому етапі свиноматок великої білої породи спаровують із кнурами полтавської м'ясної породи. На другому етапі помісних свиноматок, одержаних від такого схрещування, осіменяють спермою кнурів компанії РІС. Для досягнення результатів

ISSN 0130-8521. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2022. Вип. 72 (1)
запропонованої нами схеми схрещування одержаний гібридний молодняк ставлять на відгодівлю.

Полтавську м'ясну породу, яку буде використано для схрещування, вибрано завдяки тому, що її створено на основі п'яти генотипів, а саме: велика біла, миргородська, ландрас, п'єтрен і вессекс-седлбек (англійська порода).

Ще одним варіантом схрещування, який ми пропонуємо застосувати у ФГ «Едем», є такий. На першому етапі спаровують свиноматок породи ландрас із кнурами великої білої породи, а одержаних помісних свиноматок осіменяють спермою кнурів американської лінії РІС. Для вивчення ефективності запропонованої нами схеми схрещування у ФГ «Едем» було спаровано 5 свиноматок породи ландрас із кнурами великої білої породи.

Показники продуктивності чистопородних і помісних свиноматок, одержаних у різних варіантах схрещування у ФГ «Едем», подано в таблиці 3.

3. Продуктивність свиноматок у ФГ «Едем» ($M \pm m, n = 10$)

Група	Поєднання порід		Продуктивність свиноматок				
	Свиноматки	Кнури	Багато-плідність, гол.	Кількість поросят у 2 міс., гол.	Жива маса гнізда у 2 міс., кг	Жива маса 1 гол. у 2 міс., кг	Збереженість, %
1	Велика біла	Велика біла	12,6 ± 0,35	12,0 ± 0,27	225 ± 4,41	18,7 ± 0,25	95,0
2	Велика біла	Ландрас	13,5 ± 0,42	13,0 ± 0,32	261 ± 5,17	20,1 ± 0,38	96,0
3	Велика біла × ландрас	РІС	14,2 ± 0,57	13,6 ± 0,49	273 ± 7,12	20,2 ± 0,41	96,0
4	Ландрас × велика біла	РІС	14,0 ± 0,48	13,5 ± 0,38	275 ± 6,13	20,4 ± 0,29	97,0
5	Велика біла × полтавська м'ясна	РІС	14,3 ± 0,34	13,7 ± 0,45	281 ± 5,53	20,5 ± 0,34	96,0

В групі 1 представлено показники продуктивності чистопородних свиноматок великої білої породи. В групі 2 – помісних свиноматок, одержаних при схрещуванні порід велика біла з ландрасом. Групи 3, 4 й 5 сформовано з помісних свиноматок F₁ таких поєднань: 3 – велика біла × ландрас, 4 – ландрас × велика біла і 5 –

велика біла × полтавська м'ясна. Свиноматок груп 3, 4 і 5 осіменяли спермою кнурів термінальної лінії компанії РІС.

Схеми розведення, представлені в групах 1, 2 і 3, використовують у ФГ «Едем». Схему схрещування в групах 4 і 5 запропоновано нами експериментально з метою порівняння ефективності різних варіантів схрещування та вивчення продуктивності чистопородних і помісних свиноматок.

Найвища багатоплідність була у свиноматок груп 5 і 3, яка становила 14,3 і 14,2 гол. відповідно. Найменшою багатоплідність виявилася в чистопородних свиноматок великої білої породи – 12,6 гол.

Відповідна тенденція збережена за таким показником, як кількість поросят у двомісячному віці. Найвищою вона була у групах 3 і 5 – 13,6 і 13,7 гол. відповідно. Найнижчою – у свиноматок групи 1 – 12,0, а свиноматки груп 2 і 4 за цим показником посідали проміжне місце, який, відповідно, становив 13,5 і 14,0 гол.

Під час оцінювання свиноматок за живою масою гнізда у двомісячному віці встановлено, що вона найвища у свиноматок груп 4 і 5 – 275 і 281 кг відповідно. Нижчою жива маса гнізда виявилася у свиноматок груп 2 і 3 – 261 і 273 кг відповідно, а найменшою – в чистопородних свиноматок групи 1 – 225 кг.

За такими показниками продуктивності чистопородних і помісних свиноматок, як жива маса однієї голови у двомісячному віці та збереженість, суттєвої різниці між групами свиноматок не виявлено.

Результати одержаних показників продуктивності чистопородних і помісних свиноматок у різних варіантах схрещування у ДП ДГ «Радехівське» наведено в таблиці 4.

Найвищою багатоплідність виявилася в помісних свиноматок груп 3 і 4, які були спаровані кнурами породи п'єтрен і термінальної лінії Макстер, яка становила, відповідно, 12,4 і 13,7 гол. Багатоплідність свиноматок груп 1 і 2 була дещо нижчою і становила 12,0 і 12,1 гол. відповідно. Кількість поросят у двомісячному віці була найвищою в помісних свиноматок груп 3 і 4 – 11,5 і 12,8 гол., а в групах 1 і 2 – 10,8 і 11,0 гол. відповідно.

Такий важливий показник, як жива маса гнізда у двомісячному віці, був найкращим у помісних свиноматок груп 3 і 4 і становив 218,5 та 252,1 кг відповідно. На значно нижчому рівні цей показник виявився у свиноматок груп 1 і 2, а саме – 203,4 та 201,3 кг. Значних коливань при оцінюванні живої маси одного поросяти у двомісячному

4. Продуктивність свиноматок у ДП ДГ «Радехівське» ($M \pm m, n = 10$)

Група	Поєднання порід		Продуктивність свиноматок				
	Свиноматки	Кнурі	Багато-плідність, гол.	Кількість поросят у 2 міс., гол.	Жива маса гнізда у 2 міс., кг	Жива маса 1 гол. у 2 міс., кг	Збереженість, %
1	Велика біла	Велика біла	12,0 ± 0,44	10,8 ± 0,39	203,4 ± 5,85	18,8 ± 0,64	90,0
2	Велика біла	П'єтрен	12,1 ± 0,49	11,0 ± 0,23	201,3 ± 3,89	18,3 ± 0,39	91,0
3	Велика біла × ландрас	П'єтрен	12,4 ± 0,52	11,5 ± 0,64	218,5 ± 7,12	19,0 ± 0,47	92,7
4	Велика біла × ландрас	Макстер	13,7 ± 0,38	12,8 ± 0,55	252,1 ± 6,18	19,7 ± 0,58	93,4

Збереженість поросят, або співвідношення кількості відлучених поросят до кількості народжених, була найвищою у групі 4 й становила 93,4%, тоді як у групі 1 – 90,0%.

На основі аналізу продуктивності чистопородних і помісних свиноматок у ФГ «Едем» і ДП ДГ «Радехівське» можна зробити загальний висновок, що помісні свиноматки майже за всіма показниками продуктивності значно переважали свої чистопородні аналоги.

Волинська область. Згідно з даними Управління агропромислового розвитку Волинської області, основними породами, які використовують при виробництві свинини, є велика біла, ландрас, дюрок, гемпшир і п'єтрен.

Пропонуємо на першому етапі схрещування свиноматок великої білої породи та породи ландрас спаровувати з кнурами м'ясних порід дюрок, гемпшир і п'єтрен, а одержаних від такого поєднання помісних свиноматок осіменяти спермою кнурів лінії РІС. Весь помісний молодняк від такого поєднання ставити на відгодівлю.

Тернопільська область. Основними породами, які використовують при виробництві свинини в області, є велика біла,

ландрас, червонопояса, йоркшир, дюрок і гемпшир. Для господарств, які займаються виробництвом свинини в області, пропонуємо таку систему схрещування.

На першому етапі схрещування свиноматок великої білої породи та породи ландрас спаровувати з кнурами м'ясних порід, насамперед червонопоясої, гемпшир і дюрок. Одержаних від такого схрещування помісних свиноматок осіменяти спермою кнурів лінії РІС.

Рівненська область. Основними породами, які використовують при виробництві свинини в області, є велика біла і ландрас. З м'ясних порід нараховується невелика кількість тварин порід п'єтрен і червонопоясої. Тому на першому етапі свиноматок великої білої породи слід спаровувати з кнурами породи ландрас, а одержаних помісних свиноматок осіменяти спермою кнурів американської лінії РІС.

Івано-Франківська область. Згідно з даними Департаменту АПК Івано-Франківської області, породи велика біла й ландрас складають до 90% поголів'я свиней, решта – йоркшири селекції різних країн, дюрок, п'єтрен. Перший етап схрещування передбачає поєднання свиноматок порід велика біла та ландрас із кнурами м'ясних порід дюрок і п'єтрен, а на другому етапі одержаних помісних свиноматок осіменяють спермою кнурів американської лінії РІС.

Закарпатська область. Свинопоголов'я області до 90% представлено великою білою породою, решта – породи п'єтрен, гемпшир та мангалиця.

Враховуючи особливості області – розташування та наявність різних кліматичних зон від низинних до гірських районів, пропонуємо таку схему розведення свиней. У свинарських господарствах гірських районів на першому етапі схрещування використовувати свиноматок великої білої породи і кнурів мангалицької породи, а одержаних від такого поєднання помісних свиноматок спаровувати з кнурами м'ясних порід гемпшир і п'єтрен. В низинних районах на першому етапі схрещування спаровувати свиноматок великої білої породи з кнурами м'ясних порід п'єтрен і гемпшир, а на другому етапі помісних свиноматок осіменяти спермою кнурів американської лінії РІС.

Чернівецька область. Поголів'я свиней області здебільшого представлено двома породами – ландрас і п'єтрен. Працюють два племінні заводи цих порід, а також племінний репродуктор породи ландрас, в якому нараховується понад 25 тис. гол. свиней. Виходячи з цього, пропонуємо на першому етапі схрещування свиноматок породи

ландрас спаровувати з кнурами великої білої породи, а на другому етапі одержаних помісних свиноматок схрещувати з кнурами породи п'єстрен.

Висновки. У результаті моніторингу породного складу свиней зони Лісостепу Західного регіону України встановлено, що основними породами, які використовують для виробництва свинини, є велика біла, кількість свиней якої перебуває в межах 68–82%, ландрас – 12–22% та інші породи м'ясного напрямку продуктивності – 5–15%.

Найвищі показники продуктивності у ФГ «Едем» зафіксовано в помісних свиноматок (велика біла × полтавська м'ясна), багатоплідність яких становила 14,3 гол., що на 13,5 та 5,9% більше, ніж у чистопородних та помісних (велика біла × ландрас) свиноматок, а жива маса гнізда більша, відповідно, на 12,5 і 10,8%.

У ДП ДГ «Радохівське» помісні свиноматки (велика біла × ландрас) за всіма показниками продуктивності переважали чистопородних свиноматок. Багатоплідність у них була більша, відповідно, на 11,4%, жива маса гнізда – на 12,4%.

Розроблено систему заходів з підбору кнурів спеціалізованих порід та термінальних ліній для міжпородного схрещування, які необхідно використовувати на заключному етапі схрещування при виробництві товарної свинини в зоні Лісостепу західних областей України.

На підставі розробленої системи заходів запропоновано схему міжпородного схрещування в Лісостеповій зоні західних областей України для виробництва товарної свинини.

Список використаної літератури

1. Акимов О. В. Оценка откормочных качеств свиней с позиции оптимального взаимодействия их генотипов и специфики среды. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип. 2 (2). С. 87–90.
2. Аналіз відтворних якостей свиней породи ландрас та уельс в суб'єктах племінної справи України / О. М. Церенюк та ін. *Науково-технічний бюлетень IT НААН*. 2021. № 125. С. 227–237.
3. Бабань О. А., Щур В. П., Щур Д. В. Схрещування у свинарстві. *Свинарство*. 24.01.2017. URL: <http://pig.tekro.ua/viroshchennya/item/27->

References

1. Akymov O. V. Evaluation of fattening qualities of pigs from the standpoint of optimal interaction of their genotypes and the specifics of the environment. *Visnyk ahrarynoy nauky Prychornomorja*. 2015. Is. 2 (2). P. 87–90.
2. Analysis of reproductive qualities of Landrace and Wales pigs in the subjects of breeding in Ukraine / O. M. Tsereniuk et al. *Naukovo-tekhnichnyi biuleten IT NAAN*. 2021. No. 125. P. 227–237.
3. Baban O. A., Shchur V. P., Shchur D. V. Crossbreeding in pig breeding. *Svynarstvo*. 24.01.2017. URL: <http://pig.tekro.ua/viroshchennya/item/27->

4. Баньковський Б. В. Промислове схрещування у свинарстві. Київ : Урожай, 1976. С. 3–51.

5. Баркар Є. В., Дехтяр Ю. Ф. Використання кнурів-плідників м'ясних порід для покращення показників росту та відгодівельних якостей молодняку свиней. *Научный взгляд в будущее*. 2017. Вып. 6. Т. 5. С. 16–20.

6. Булатович О. М. Виявлення найбільш ефективних поєднань різних генотипів свиней залежно від методу їх розведення : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : 06.02.01 «Розведення та селекція тварин». Полтава : Інститут свинарства УААН, 1999. 20 с.

7. В Україні поголів'я свиней за рік поменшало більш як на півмільйона – експерти. *Укрінформ*. 17.01.2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2384202-vukraini-pogoliva-svinej-zarik-pomensalo-bils-ak-na-pivmiljona-eksperti.html> (дата звернення: 26.11.2021).

8. Вашченко О. В. Комбінаційна здатність спеціалізованих порід і типів свиней в промислому схрещуванні. *Розведення і генетика тварин*. 2017. Вип. 53. С. 84–90.

9. Відтворювальні якості свиноматок у системі гібридизації / М. Д. Березовський та ін. *Свинарство*. 2012. № 60. С. 21–24.

10. Вовк В. Гетерозисний ефект при поєднанні різних генотипів свиней. *Тваринництво України*. 2013. № 12. С. 11–13.

11. Волощук О. В., Гришина Л. П. Вплив генотипу кнурів на відгодівельні та м'ясні ознаки отриманого від них молодняку. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія «Тваринництво». 2017. Вип. 7 (33). С. 58–62.

12. Забійні якості молодняку свиней порід ландрас та уельс / В. С. Козир та ін. *Науково-технічний бюлетень ІТ НААН*. 2020. № 124. С. 97–104.

4. Bankovskiy B. V. Industrial crossbreeding in pig breeding. Kyiv : Urozhai, 1976. P. 3–51.

5. Barkar Ye. V., Dekhtiar Yu. F. The use of breeding boars of meat breeds to improve the growth and fattening qualities of young pigs. *Nauchnyy vzglyad v budushchee*. 2017. Is. 6. Vol. 5. P. 16–20.

6. Bulatovych O. M. Identification of the most effective combinations of different genotypes of pigs depending on the method of their breeding : avtoref. dys. ... kand. s.-h. nauk : 06.02.01 "Rozvedennia ta selektsiia tvaryn". Poltava : Instytut svynarstva UAA, 1999. 20 p.

7. In Ukraine, the number of pigs has decreased by more than half a million, experts say. *Ukrinform*. 17.01.2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2384202-vukraini-pogoliva-svinej-zarik-pomensalo-bils-ak-na-pivmiljona-eksperti.html> (last accessed: 26.11.2021).

8. Vashchenko O. V. Combination ability of specialized breeds and types of pigs in industrial crossing. *Rozvedennia i henetyka tvaryn*. 2017. Is. 53. P. 84–90.

9. Reproductive qualities of sows in the hybridization system / M. D. Berезovskiy ta in. *Svynarstvo*. 2012. No. 60. P. 21–24.

10. Vovk V. Heterosis effect when combining different genotypes of pigs. *Tvarynnytstvo Ukrainy*. 2013. No. 12. P. 11–13.

11. Voloshchuk O. V., Hryshyna L. P. Influence of boar genotype on fattening and meat traits of young animals obtained from them. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarynoho universytetu*. Seria "Tvarynnytstvo". 2017. Is. 7 (33). P. 58–62.

12. Slaughter qualities of young pigs of Landrace and Wales breeds / V. S. Kozyr ta in. *Naukovo-tehnichniy biuleten IT NAAN*. 2020. No. 124. P. 97–104.

13. Коваленко В. Н., Гнатюк С. И. Использование терминальных хряков зарубежной селекции в системе воспроизводства свиней. *Наукотехнічний бюлетень ІТ НААН*. 2016. № 110. С. 71–75.
14. Коваль О. А., Калиниченко Г. І. Вплив схрещування на відтворну здатність свиноматок. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету*. 2013. Вип. 21. С. 150–156.
15. Кодак Т. С. Эффективность использования кнурів зарубіжної та вітчизняної селекції у поєднанні з чистопородними та помісними свиноматками в умовах товарного репродуктора : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : 06.02.01 «Розведення та селекція тварин». Полтава : Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН, 2015. 21 с.
16. Коротков В. А., Васильєва О. А., Желізняк І. М. Відтворювальні якості свиноматок при схрещуванні з термінальними кнурами. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип. 2. Т. 2. С. 104–107.
17. Крамаренко О. С. Вплив прямих та реципрокних схрещувань на показники відтворювальних якостей свиноматок різних порід. *Студентський науковий вісник*. 2010. Вип. 2 (3). Ч. 4. С. 83–88.
18. Лісний В. А., Лісна Т. М., Новицька В. І. Эффективность використання перспективного генофонду свиней у системі гібридації. *Таврійський науковий вісник* : зб. наук. праць Херсонського ДАУ. 2011. Вип. 76. Ч. 2. С. 15–18.
19. Мороз О. Г. Вивчення поєднань різних генотипів свиней в умовах свинокомплексу з метою одержання високопродуктивних товарних гібридів : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : 06.02.01 «Розведення та селекція тварин». Полтава : Інститут свинарства УААН, 1999. 16 с.
20. Повод М. Г., Храмова О. М. Відгодівельна продуктивність гібридного
13. Kovalenko V. N., Hnatiuk S. Y. Use of terminal boars of foreign selection in the system of pig breeding. *Naukotechnichnyi biuleten IT NAAN*. 2016. No. 110. P. 71–75.
14. Koval O. A., Kalynychenko H. I. The effect of crossbreeding on the reproductive capacity of sows. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskoho derzhavnoho aharno-tekhnicnoho universytetu*. 2013. Is. 21. P. 150–156.
15. Kodak T. S. Efficiency of use of boars of foreign and domestic selection in combination with purebred and local sows in the conditions of a commodity breeder : avtoref. dys. ... kand. s.-h. nauk : 06.02.01 "Rozvedennia ta selektsiia tvaryn". Poltava : Instytut svynarstva i ahropromysloвого vyrobnytstva NAAN, 2015. 21 p.
16. Korotkov V. A., Vasyliєva O. A., Zhelizniak I. M. Reproductive qualities of sows when crossed with terminal boars. *Visnyk ahramoi nauky Prychornomorja*. 2015. Is. 2. Vol. 2. P. 104–107.
17. Kramarenko O. S. Influence of direct and reciprocal crosses on indicators of reproductive qualities of sows of different breeds. *Studentskyi naukovyi visnyk*. 2010. Is. 2 (3). Vol. 4. P. 83–88.
18. Lisnyi V. A., Lisna T. M., Novytska V. I. Efficiency of using a promising gene pool of pigs in the hybridization system. *Tavriiskyi naukovyi visnyk : zb. nauk. prats Khersonskoho DAU*. 2011. Is. 76. Vol. 2. P. 15–18.
19. Moroz O. H. Study of combinations of different genotypes of pigs in the pig complex in order to obtain high-yielding commercial hybrids : avtoref. dys. ... kand. s.-h. nauk : 06.02.01 "Rozvedennia ta selektsiia tvaryn". Poltava : Instytut svynarstva UAAH, 1999. 16 p.
20. Povod M. H., Khramkova O. M. Fattening productivity of hybrid young pigs of domestic and foreign origin. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahramoho universytetu*. 2017. Is. 7 (33). P. 226–232.

- молодняку свиней вітчизняного та зарубіжного походження. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2017. Вип. 7 (33). С. 226–232.
21. Повод М. Г., Храмова О. М. Відтворювальна здатність свиноматок зарубіжної селекції в умовах інтенсивної технології. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2017. Вип. 5/2 (32). С. 119–123.
22. Прокопенко О. В. Ефективність різних порід свиней в умовах Південно-східної України. *Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту*. 2000. № 1. С. 85–86.
23. Самохвал І. О., Небилиця М. С. Ефективність схрещування різних генотипів в умовах товарного свинарства. *Методи створення порід і використання сільськогосподарських тварин*. Харків, 1998. С. 175–176.
24. Стрижак Т. А. Продуктивність та м'ясні якості свиней вітчизняних і імпортованих генотипів за різних методів розведення в умовах промислової технології : автореф. дис. ... канд. с.-г. наук : 06.02.01 «Розведення та селекція тварин». Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН. Полтава, 2010. 20 с.
25. Церенюк О. М., Акімов О. В., Нагорний С. А. Виробництво свинини на основі породно-лінійної гібридизації. *Науково-технічний бюлетень ІТ НААН*. 2012. Вип. 120. С. 193–195.
26. Церенюк О. М. Методологія визначення ефекту гетерозису в свинарстві. *Науково-технічний бюлетень ІТ НААН*. 2018. № 119. С. 173–184.
27. Церенюк О. М. Розрахунок генетичного потенціалу продуктивності в свинарстві. *Науково-технічний бюлетень ІТ НААН*. 2020. № 123. С. 194–204.
28. Шаферівський Б. С. Продуктивність кнурів спеціалізованих м'ясних порід зарубіжного походження. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2015. Вип. 2. Т. 2. С. 140–146.
29. Повод М. Н., Храмова О. М. Reproductive ability of sows of foreign selection in the conditions of intensive technology. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu*. 2017. Is. 5/2 (32). P. 119–123.
22. Prokopenko O. V. Efficiency of different breeds of pigs in the conditions of South-eastern Ukraine. *Visnyk Poltavskoho derzhavnogo silskohospodarskoho instytutu*. 2000. No. 1. P. 85–86.
23. Samokhval I. O., Nebylytsia M. S. The effectiveness of crossing different genotypes in commercial pig farming. *Metody stvorennia porid i vykorystannia silskohospodarskykh tvaryn*. Kharkiv, 1998. P. 175–176.
24. Stryzhak T. A. Productivity and meat qualities of pigs of domestic and imported genotypes by different methods of breeding in the conditions of industrial technology : avtoref. dys. ... kand. s.-h. nauk : 06.02.01 "Rozvedennia ta selektsiia tvaryn". Poltava : Instytut svynarstva i ahropromyslovoho vyrobnytstva NAAN, 2010. 20 p.
25. Tsereniuk O. M., Akimov O. V., Nahornyi S. A. Pork production based on breed-linear hybridization. *Naukovo-tekhnichnyi biuleten IT NAAN*. 2012. Is. 120. P. 193–195.
26. Tsereniuk O. M. Methodology for determining the effect of heterosis in pig breeding. *Naukovo-tekhnichnyi biuleten IT NAAN*. 2018. No. 119. P. 173–184.
27. Tsereniuk O. M. Calculation of genetic productivity potential in pig breeding. *Naukovo-tekhnichnyi biuleten IT NAAN*. 2020. No. 123. P. 194–204.
28. Shaferivskiy B. S. Productivity of boars of specialized meat breeds of foreign origin. *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomoria*. 2015. Is. 2. Vol. 2. P. 140–146.
29. Yaremenko V. I., Pelykh N. L. The use of domestic breeds of pigs in different variants of crossbreeding and

29. Яременко В. І., Пелих Н. Л. Використання вітчизняних порід свиней в різних варіантах схрещування та гібридизації. *Таврійський науковий вісник*. 1999. Вип. 11. Ч. I. С. 101–104.
30. Bereskin B., Hetzer H. Genetic and maternal effects on pig weights, growth and probe back fat in diallel crosses of high – and low – fat lines of swine. *J. Anim. Sci.* 1986. Vol. 63. No. 2. P. 395–408.
31. Boar management and semen handling factors affect the quality of boar extended semen / A. L. Rodriguez et al. *Porcine Health Management*. 2017. Vol. 3 (1). P. 224–238.
32. Carmon J. L. A comparison of several crossbreeding systems and the prediction of crossbred performance. *Ga. Agric. Expt. Sta. Tech. Bul.* 1960. No. 19. P. 225–231.
- hybridization. *Tavriiskiy naukovyi visnyk*. 1999. Is. 11. Vol. I. P. 101–104.
30. Bereskin B., Hetzer H. Genetic and maternal effects on pig weights, growth and probe back fat in diallel crosses of high – and low – fat lines of swine. *J. Anim. Sci.* 1986. Vol. 63. No. 2. P. 395–408.
31. Boar management and semen handling factors affect the quality of boar extended semen / A. L. Rodriguez et al. *Porcine Health Management*. 2017. Vol. 3 (1). P. 224–238.
32. Carmon J. L. A comparison of several crossbreeding systems and the prediction of crossbred performance. *Ga. Agric. Expt. Sta. Tech. Bul.* 1960. No. 19. P. 225–231.

Отримано: 31 березня 2022 р.
Погоджено до друку: 9 вересня 2022 р.